

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

13 päivänä syyskuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin kansalaisuus — SEUT 20 ja SEUT 21 artikla — Direktiivi 2004/38/EY — Sellaisen kolmannen valtion kansalaisen oleskeluoikeus jäsenvaltiossa, jolla on rikosrekisteri — Vanhempi, joka on kahden unionin kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen yksinhuoltaja — Ensimmäinen lapsi, jolla on asuinjäsenvaltion kansalaisuus — Toinen lapsi, jolla on muun jäsenvaltion kansalaisuus — Kansallinen lainsäädäntö, jossa kielletään oleskeluluvan myöntäminen tälle suoraan takenevassa polvessa olevalle sukulaiselle hänen rikosrekisterinsä vuoksi — Oleskeluoikeuden epäminen, joka voi johtaa siihen, että lapsilla on velvollisuus lähteä unionin alueelta

Asiassa C-165/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal Supremo (ylin tuomioistuin, Espanja) on esittänyt 20.3.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.4.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Alfredo Rendón Marín

vastaan

Administración del Estado,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, C. Toader, D. Šváby, F. Biltgen ja C. Lycourgos sekä tuomarit A. Rosas (esittelevä tuomari), E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Safjan, M. Berger, A. Prechal ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.6.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Alfredo Rendón Marín, edustajinaan I. Aránzazu Triguero Hernández ja L. De Rossi, abogadas,
- Espanjan hallitus, asiamiehinään A. Rubio González ja L. Banciella Rodríguez-Miñón,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään C. Thorning ja M. Wolff,
- Kreikan hallitus, asiamiehenään T. Papadopoulou,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

- Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas ja R. Coesme,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan L. D’Ascia, avvocato dello Stato,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja B. Koopman,
- Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, K. Pawłowska ja M. Pawlicka,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään M. Holt ja J. Beeko, avustajanaan D. Blundell, barrister,
- Euroopan komissio, asiamiehinään I. Martínez del Peral, C. Tufvesson, F. Castillo de la Torre ja M. Wilderspin,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.2.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 20 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Alfredo Rendón Marín, joka on kolmannen valtion kansalainen ja sellaisten alaikäisten unionin kansalaisten isä, joiden yksinhuoltaja hän on ja jotka ovat asuneet syntymästään lähtien Espanjassa, sekä Administración del Estado (Espanjan valtion hallinto) ja joka koskee sitä, että Director General de Inmigración del Ministerio de Trabajo e Inmigración (työ- ja maahanmuuttoministeriön maahanmuuttoasioiden pääjohtaja, Espanja) on kieltäytynyt myöntämästä hänelle oleskelulupaa poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella rikosrekisterin vuoksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77 sekä oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34) johdanto-osan 23 ja 24 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(23) Unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä karkottaminen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden perusteella on toimenpide, joka voi aiheuttaa vakavaa haittaa henkilöille, jotka [EY:n] perustamissopimuksen heille suomia oikeuksia ja vapauksia käytettyään ovat aidosti kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon. Tämän vuoksi näiden toimenpiteiden soveltamisalaa olisi rajoitettava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti siten, että otetaan huomioon asianomaisten henkilöiden kotoutumisaste, heidän vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelunsa kesto, heidän ikänsä sekä terveydentilansa, perhe- ja taloudellinen tilanteensa ja heidän siteensä kotimaahansa.
 - (24) Mitä paremmin unionin kansalainen ja hänen perheenjäsenensä ovat kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon, sitä vahvemman tulisi siten olla myös suojan karkottamista vastaan. Unionin kansalainen, joka on oleskellut vastaanottavan jäsenvaltion alueella usean vuoden ajan, erityisesti

jos hän on syntynyt ja asunut siellä koko ikänsä, olisi saatava karkottaa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos yleinen turvallisuus sitä ehdottomasti edellyttää. Tätä poikkeuksellisia olosuhteita koskevaa vaatimusta olisi lisäksi sovellettava alaikäisiin perheenjäseniin, jotta heidän yhteyksiään perheeseensä voidaan suojella 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen mukaisesti.”

- 4 Direktiivin 2004/38 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’unionin kansalaisella’ henkilöä, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus;

2) ’perheenjäsenellä’:

--

d) unionin kansalaisesta riippuvaisia sukulaisia suoraan takenevassa polvessa samoin kuin unionin kansalaisen aviopuolison tai b alakohdassa tarkoitetun kumppanin vastaavanlaisia sukulaisia;

3) ’vastaanottavalla jäsenvaltiolla’ jäsenvaltiota, johon unionin kansalainen siirtyy käyttääkseen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.”

- 5 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Henkilöt, joihin tätä direktiiviä sovelletaan”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin unionin kansalaisiin, jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon tai oleskelevat toisessa jäsenvaltiossa kuin jonka kansalaisia he ovat, sekä heidän 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyihin perheenjäseniinsä, jotka tulevat heidän mukanaan tai seuraavat heitä myöhemmin.

2. Vastaanottavan jäsenvaltion on kansallista lainsäädäntöään noudattaen helpotettava seuraavien henkilöiden maahanpääsyä ja oleskelua, tämän kuitenkaan rajoittamatta heillä mahdollisesti olevaa henkilökohtaista oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun:

a) muut kuin 2 artiklan 2 alakohdan määritelmän mukaiset unionin kansalaisen perheenjäsenet näiden kansalaisuuteen katsomatta, jos he lähtömaassaan ovat sellaisesta unionin kansalaisesta, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, riippuvaisia tai asuivat samassa taloudessa tämän kanssa --;

--

Vastaanottavan jäsenvaltion on tutkittava laajasti kyseisten henkilöiden olosuhteet, ja sen on perusteltava heidän maahanpääsytään tai oleskelunsa mahdollinen epäminen.”

- 6 Mainitun direktiivin 7 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus oleskella yli kolme kuukautta”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan

a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

b) jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutus turva vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

--

d) jos he ovat a, b tai c alakohdassa tarkoitettut edellytykset täyttävän unionin kansalaisen mukana matkustavia tai häntä myöhemmin seuraavia perheenjäseniä.

2. Edellä 1 kohdassa säädetty oleskeluoikeus koskee myös perheenjäseniä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja jotka tulevat unionin kansalaisen mukana vastaanottavaan jäsenvaltioon tai seuraavat häntä sinne myöhemmin, edellyttäen, että kyseinen unionin kansalainen täyttää 1 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitettut edellytykset.”

7 Direktiivin 2004/38 IV luvussa, jonka otsikko on ”Pysyvä oleskeluoikeus”, olevan 16 artiklan, jonka otsikko on puolestaan ”Unionin kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä sovellettava yleissääntö”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla, jotka ovat oleskelleet laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluun sen alueella. Tämä oikeus ei riipu III luvussa säädetyistä edellytyksistä.

2. Edellä 1 kohdan säännöksiä sovelletaan myös perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa unionin kansalaisen kanssa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta.”

8 Direktiivin 2004/38 VI luvussa, jonka otsikko on ”Maahantulo- ja oleskeluoikeuden rajoittaminen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä”, olevan 27 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, jäsenvaltiot voivat rajoittaa unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä, näiden kansalaisuudesta riippumatta, vapaata liikkuvuutta ja oleskelua yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä. Näihin perusteisiin ei saa vedota taloudellisista syistä.

2. Yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden vuoksi toteutettujen toimenpiteiden on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia, ja niiden on perustuttava yksinomaan asianomaisen henkilön omaan käyttäytymiseen. Aiemmat rikostuomiot eivät yksin saa olla perusteena tällaisten toimenpiteiden toteuttamiselle.

Asianomaisen yksilön käyttäytymisen on muodostettava todellinen, välitön ja riittävän vakava uhka, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun. Perustelut, jotka eivät liity yksittäiseen tapaukseen tai jotka johtuvat yleis[es]tävistä näkökohdista, eivät ole hyväksyttäviä.”

9 Mainitun direktiivin 28 artiklassa, jonka otsikko on ”Suoja karkottamista vastaan”, säädetään seuraavaa:

”1. Vastaanottavan jäsenvaltion on ennen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyviin syihin perustuvan karkottamispäätöksen tekemistä otettava huomioon se, kuinka kauan asianomainen on oleskellut sen alueella, asianomaisen ikä, terveydentila, perhe- ja taloudellinen tilanne, kuinka hyvin asianomainen on kotoutunut vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan ja kulttuuriin, sekä se, missä määrin asianomaisella on yhteyksiä kotimaahansa.

2. Vastaanottava jäsenvaltio voi tehdä karkottamispäätöksen, joka koskee sellaista unionin kansalaista tai tämän perheenjäsentä, tämän kansalaisuudesta riippumatta, jolla on oikeus oleskella pysyvästi jäsenvaltion alueella, ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä.

3. Unionin kansalaisia koskevaa karkottamispäätöstä ei saa tehdä, ellei päätös perustu jäsenvaltioiden määrittämiin yleistä turvallisuutta koskeviin pakottaviin syihin, jos he

- a) ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa edelliset kymmenen vuotta, tai he
- b) ovat alaikäisiä, jollei karkottaminen ole lapsen edun mukaista lapsen oikeuksista 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen mukaisesti.”

Espanjan oikeus

10 Ulkomaalaisten oikeuksista ja vapauksista Espanjassa sekä heidän kotouttamisestaan 11.1.2000 annetun lain 4/2000 (*Ley Orgánica 4/2000 sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social*; BOE nro 10, 12.1.2000, s. 1139) 31 §:n 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta myöntää poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella tilapäinen oleskelulupa ilman, että kolmannen valtion kansalaisella olisi oltava etukäteen hankittu viisumi.

11 Kyseisen lain 31 §:n 5 ja 7 momentissa säädetään seuraavaa:

”5. Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomaalaiselle edellyttää, ettei hänellä ole Espanjassa tai maissa, joissa hän on aiemmin oleskellut, rikosrekisteriä Espanjan oikeusjärjestyksen mukaisista rikoksista ja ettei hänelle ole määrätty maahantulokieltoa maihin, joiden kanssa Espanja on tehnyt asiaa koskevan sopimuksen.

--

7. Tilapäisten oleskelulupien uusimisen yhteydessä tutkitaan tarvittaessa:

- a) rikosrekisteri ja se, onko hänet armahdettu tai onko vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai muu rangaistus määrätty ehdollisena
- b) onko ulkomaalainen jättänyt noudattamatta velvoitteitaan verotus- ja sosiaaliturva-alalla.

Uusimista harkittaessa huomioon otetaan erityisesti ulkomaalaisen kotoutumispyrkimykset, jotka puhuvat uusimisen puolesta ja jotka on osoitettava itsehallintoalueen myönteisellä kertomuksella, jossa henkilön vahvistetaan osallistuneen tämän lain 2 ter §:ssä säädettyyn koulutukseen.”

12 Lain 4/2000 soveltamisesta annetun asetuksen hyväksymisestä 30.12.2004 annetun kuninkaan asetuksen 2393/2004 (*Real Decreto 2393/2004 por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000*; BOE nro 6, 7.1.2005, s. 485) ensimmäisen lisäsäännöksen 4 momentissa säädettiin seuraavaa:

”-- maahan- ja maastamuuttoasioiden valtiosihteri voi sisäasioiden valtiosihterin edeltävän kertomuksen perusteella myöntää tilapäisiä oleskelulupia sellaisten poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella, joista [lain 4/2000 soveltamisesta annetussa] asetuksessa ei ole säädetty.”

13 Lain 4/2000, jota oli muutettu lailla 2/2009, soveltamisesta annetun asetuksen hyväksymisestä 20.4.2011 annetun kuninkaan asetuksen 557/2011 (*Real Decreto 557/2011 por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009*; BOE nro 103, 30.4.2011, s. 43821) 124 ja 128 §:ssä säädetään mahdollisuudesta hakea tilapäistä oleskelulupaa perhesiteeseen (*arraigo familiar*) perustuvien poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella sillä edellytyksellä, että hakijalla ei ole Espanjassa tai maissa, joissa hän on aiemmin oleskellut, rikosrekisteriä Espanjan oikeusjärjestyksen mukaisista rikoksista.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 14 Kolumbian kansalainen Rendón Marín on kahden Málagaassa (Espanja) syntyneen alaikäisen lapsen eli pojan, joka on Espanjan kansalainen, ja tytön, joka on Puolan kansalainen, isä. Nämä lapset ovat oleskelleet aina Espanjassa.
- 15 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Juzgado de Primera Instancia de Málaga (Málagan alioikeus, Espanja) on 13.5.2009 antamallaan tuomiolla myöntänyt Rendón Marínille hänen lastensa yksinhuoltajuuden ja määrännyt lasten asuinpaikan hänen luokseen. Lasten äidin, joka on Puolan kansalainen, olinpaikka on tuntematon. Ennakkoratkaisupyyntöön mukaan molemmista lapsista pidetään huolta ja he käyvät koulua asianmukaisesti.
- 16 Rendón Marínilla on rikosrekisteri. Hänet on muun muassa tuomittu Espanjassa yhdeksän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen. Rangaistus määrättiin kuitenkin ehdolliseksi kahden vuoden koeajalla 13.2.2009 alkaen. Ennakkoratkaisupyyntöön tekemisen ajankohtana eli 20.3.2014 asianomainen henkilö odotti päätöstä hakemukseen häntä koskevan rikosrekisterimerkinnän poistamisesta (cancelación).
- 17 Rendón Marín teki 18.2.2010 työ- ja maahanmuuttoministeriön maahanmuuttoasioiden pääjohtajalle kuninkaan asetuksen 2393/2004 ensimmäisen lisäsäännöksen 4 momentin perusteella hakemuksen poikkeuksellisiin olosuhteisiin perustuvasta tilapäisestä oleskeluluvasta.
- 18 Rendón Marínin hakemus hylättiin 13.7.2010 tehdyllä päätöksellä lain 4/2000 31 §:n 5 momentin säännösten nojalla, koska hänellä on rikosrekisteri.
- 19 Sen jälkeen kun Audiencia Nacional (tiettyjä rikos-, hallinto- ja työoikeudellisia asioita käsittelevä kansallinen tuomioistuin, Espanja) hylkäsi Rendón Marínin mainitusta päätöksestä nostaman kanteen 21.3.2012 antamallaan tuomiolla, Rendón Marín haki tähän tuomioon muutosta Tribunal Supremossa (ylin tuomioistuin, Espanja).
- 20 Rendón Marín perusti muutoksenhakunsa yhteen oikeudelliseen perusteeseen, joka koskee yhtäältä sitä, että 19.10.2004 annettua tuomiota Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8.3.2011 annettua tuomiota Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) on tulkittu väärin, koska näihin tuomioihin perustuvan oikeuskäytännön olisi hänen mukaansa pitänyt johtaa siihen, että hänelle myönnettäisiin haettu oleskelulupa, ja toisaalta sitä, että lain 4/2000 31 §:n 3 ja 7 momenttia on rikottu.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian konkreettisista olosuhteista riippumatta pääasiassa – kuten 19.10.2004 annetun tuomion Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8.3.2011 annetun tuomion Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) taustalla olevissa asioissa – se, että Rendón Marínille ei myönnetä oleskelulupaa Espanjassa, merkitsee sitä, että hänen on pakko poistua Espanjan alueelta ja siten Euroopan unionin alueelta, mistä seuraa, että kaksi alaikäistä lasta, jotka ovat asianomaisen henkilön huollettavana, lähtevät kyseiseltä alueelta. Kyseinen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että – toisin kuin 19.10.2004 annetussa tuomiossa Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639) ja 8.3.2011 annetussa tuomiossa Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) tarkastelluissa tilanteissa – sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä säädetään kiellosta myöntää oleskelulupa siinä tapauksessa, että hakijalla on rikosrekisteri Espanjassa.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii siten, onko SEUT 20 artiklaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, johon tässä tapauksessa on vedottu, kanssa sopusoinnussa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa oleskeluluvan myöntäminen kielletään ilman minkäänlaista poikkeamisen mahdollisuutta silloin, kun hakijalla on rikosrekisteri maassa, jossa oleskelulupaa haetaan, vaikka tästä seuraa väistämättä se, että mainitun oleskeluluvan hakijan huollettavana oleva alaikäinen, joka on unionin kansalainen, menettää oikeutensa oleskella unionissa.

- 23 Näissä olosuhteissa Tribunal Supremo on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [SEUT] 20 artiklan, sellaisena kuin sitä on tulkittu 19.10.2004 annetussa tuomiossa [Zhu ja Chen (C-200/02, EU:C:2004:639)] ja 8.3.2011 annetussa tuomiossa [Ruiz Zambrano [(C-34/09, EU:C:2011:124)], kanssa sopusoinnussa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jonka nojalla oleskelulupaa ei voida myöntää henkilölle, joka on alaikäisen Euroopan unionin kansalaisen vanhempi ja huoltaja, koska hänellä on rikosrekisteri siinä maassa, jossa hän hakee oleskelulupaa, vaikka oleskeluluvan epäminen johtaa siihen, että alaikäisen on pakko poistua unionin alueelta, koska hänen on seurattava vanhempansa?”

Se, onko pääasia yhä vireillä

- 24 Sekä SEUT 267 artiklan sanamuodon että rakenteen perusteella ennakkoratkaisumenettely edellyttää, että kansallisessa tuomioistuimessa on todella vireillä riita-asia, jossa tämän on annettava ratkaisu, jossa otetaan huomioon unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuasiassa antama tuomio (tuomio 11.9.2008, UGT-Rioja ym., C-428/06–C-434/06, EU:C:2008:488, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näin ollen unionin tuomioistuin voi viran puolesta tarkistaa, onko pääasia yhä vireillä.
- 25 Tässä tapauksessa asiassa on kyse siitä, että Rendón Marínille on kieltäydytty myöntämästä tilapäistä oleskelulupaa Espanjassa ja Tribunal Supremossa on haettu muutosta Audiencia Nacionalin 21.3.2012 antamaan tuomioon, jolla oli hylätty päätöksestä, jolla oli hylätty asianomaisen henkilön tekemä oleskelulupaa koskeva hakemus, nostettu kanne.
- 26 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta sekä Rendón Marínin ja Espanjan hallituksen istunnossa esittämistä huomautuksista kuitenkin ilmenee, että sen jälkeen kun Tribunal Supremo on esittänyt tämän ennakkoratkaisupyynnön, pääasian valittaja on tehnyt Subdelegación del Gobierno en Málaga (valtion maakuntatason hallintoyksikkö Málagaissa, Espanja) kaksi uutta tilapäistä oleskelulupaa koskevaa hakemusta poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella; toinen näistä hakemuksista on hyväksytty.
- 27 Espanjan hallitus on nimittäin todennut istunnossa, että Subdelegación del Gobierno en Málaga oli myöntänyt Rendón Marínille tilapäisen oleskeluluvan 18.2.2015. Tässä yhteydessä Rendón Marínin suullisista huomautuksista ilmenee, että hän on saanut kyseisen tilapäisen oleskeluluvan perhesiteeseen perustuvien poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella kuninkaan asetuksen 557/2011 124 ja 128 §:n nojalla, koska Espanjan toimivaltainen viranomais oli poistanut häntä koskevat rikosrekisterimerkinnät (cancelación).
- 28 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta on kehoitettu ilmoittamaan unionin tuomioistuimelle, katsoiko se, että se tarvitsi yhä unionin tuomioistuimen antamaa vastausta asian ratkaisemiseksi.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut 9.3.2016 päivätyssä kirjeessä, että Subdelegación del Gobierno en Málaga oli hyväksynyt muutoksenhaun yhteydessä esitetyn vaatimuksen, joka koski tilapäisen oleskeluluvan myöntämistä, 18.2.2015 tekemässään päätöksessä, mutta on ilmoittanut, että se halusi pitää ennakkoratkaisupyynnönsä voimassa.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan se, että Rendón Marínille on myönnetty oleskelulupa helmikuussa 2015, ei nimittäin merkitse sitä, että pääasian valituksen yhteydessä esitetyt vaatimukset olisi hyväksytty täysimääräisesti. Se nimittäin katsoo, että jos aiemmin mainittu muutoksenhaku olisi hyväksytty, 13.7.2010 tehty riidanalainen päätös, jossa asianomaisen henkilön oleskelulupaa koskeva hakemus hylättiin, olisi todettu lainvastaiseksi ja tästä seuraavalla tällaisen luvan

myöntämisellä olisi ollut vaikutuksia kyseisestä päivästä lähtien. Kyseisen päätöksen pätemättömyydellä ja oleskeluluvan myöntämisellä mainitusta päivästä lähtien voisi olla pääasian valittajalle itse oleskeluluvan myöntämistä pidemmälle ulottuvia vaikutuksia, kuten korvauksen saaminen työsopimusten, sosiaaliturvaetuksien tai sosiaaliturvamaksujen menettämisen takia tai jopa mahdollisesti oikeus saada Espanjan kansalaisuus.

- 31 On siis todettava, että pääasia on yhä vireillä ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa ja että unionin tuomioistuimen vastaus esitettyyn kysymykseen on yhä hyödyllinen kyseisen asian ratkaisun kannalta.
- 32 Ennakkoratkaisupyyntöön on näin ollen vastattava.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 33 Kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuimen tehtävänä on nimittäin tulkita kaikkia unionin oikeuden määräyksiä ja säännöksiä, joita kansalliset tuomioistuimet tarvitsevat ratkaistessaan niiden käsiteltäväksi saatettuja asioita, vaikka näitä määräyksiä ja säännöksiä ei olisi nimenomaisesti mainittu kansallisten tuomioistuinten unionin tuomioistuimelle esittämässä kysymyksissä (ks. mm. tuomio 14.10.2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, 39 kohta; tuomio 30.5.2013, Worten, C-342/12, EU:C:2013:355, 30 kohta ja tuomio 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, 40 kohta).
- 34 Vaikka näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on rajoittanut kysymyksensä koskemaan SEUT 20 artiklan tulkintaa, tämä seikka ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä sille kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin viitannut niihin kysymyksessään. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuimen on poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (ks. mm. tuomio 14.10.2010, Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, 40 kohta; tuomio 30.5.2013, Worten, C-342/12, EU:C:2013:355, 31 kohta ja tuomio 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, 41 kohta).
- 35 Kyseisen oikeuskäytännön valossa – ja kun otetaan huomioon ennakkoratkaisupyynnössä esitetyt seikat – esitetty kysymys on muotoiltava uudelleen siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko yhtäältä SEUT 21 artiklaa ja direktiiviä 2004/38 ja toisaalta SEUT 20 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle on automaattisesti kieltäydyttävä myöntämästä oleskelulupaa kyseisen jäsenvaltion alueella silloin, kun tällä kansalaisella on rikosrekisteri, vaikka asianomainen henkilö on sellaisen kahden unionin kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen yksinhuoltaja, jotka ovat oleskelleet hänen kanssaan kyseisessä jäsenvaltiossa syntymästään lähtien käyttämättä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ja vaikka tästä kieltäytymisestä seuraa, että näiden lasten on lähdettävä unionin alueelta.
- 36 Tässä yhteydessä on aluksi muistutettava, että unionin kansalaisuutta koskevilla unionin oikeuden määräyksillä ja säännöksillä kolmansien valtioiden kansalaisille mahdollisesti myönnettyt oikeudet eivät ole omia oikeuksia vaan unionin kansalaisen liikkumis- ja oleskeluvapauden käyttämisestä johdettuja oikeuksia (ks. vastaavasti tuomio 8.5.2013, Ymeraga ym., C-87/12, EU:C:2013:291, 35 kohta; tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 22 kohta ja tuomio 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näin ollen kolmannen valtion

kansalaisen johdettu oleskeluoikeus on lähtökohtaisesti olemassa ainoastaan silloin, kun se on tarpeen sen varmistamiseksi, että unionin kansalainen voi käyttää tehokkaasti oikeuksiaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun unionissa.

- 37 Tässä asiayhteydessä on tutkittava, voiko Rendón Marínin kaltaisella kolmannen valtion kansalaisella olla johdettu oleskeluoikeus, joka perustuu joko SEUT 21 artiklaan ja direktiiviin 2004/38 tai SEUT 20 artiklaan, ja tarvittaessa tutkittava, voiko hänen rikosrekisterinsä olla perusteena kyseisen oikeuden rajoittamiselle.

SEUT 21 artikla ja direktiivi 2004/38

SEUT 21 artiklaan ja direktiiviin 2004/38 perustuvan johdetun oleskeluoikeuden olemassaolo

- 38 Direktiivin 2004/38 3 artiklan 1 kohdassa määritellään kyseisessä direktiivissä annettujen oikeuksien saajiksi ”kaikk[i] unionin kansalais[et], jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon tai oleskelevat toisessa jäsenvaltiossa kuin jonka kansalaisia he ovat, sekä heidän 2 artiklan 2 alakohdassa määritel[lyt] perheenjäsen[ensä], jotka tulevat heidän mukanaan tai seuraavat heitä myöhemmin”.
- 39 Käsiteltävässä asiassa Rendón Marín on kolmannen valtion kansalainen, joka on sellaisten alaikäisten unionin kansalaisten isä, joiden yksinhuoltaja hän on ja jotka ovat oleskelleet aina samassa jäsenvaltiossa eli Espanjan kuningaskunnassa.
- 40 Koska Rendón Marínin poika, joka on alaikäinen lapsi, ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja on aina oleskellut siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, on todettava, että kyseinen lapsi ei kuulu direktiivin 2004/38 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”henkilö, johon tätä direktiiviä sovelletaan” piiriin, joten kyseistä direktiiviä ei sovelleta häneen (tuomio 15.11.2011, Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 57 kohta ja tuomio 6.12.2012, O ym., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, 42 kohta).
- 41 Kuten Espanjan, Kreikan, Italian ja Puolan hallitukset ja komissio ovat väittäneet, Rendón Marínin tytär, joka on alaikäinen lapsi ja Puolan kansalainen ja joka on oleskellut syntymästään lähtien Espanjassa, kuuluu sitä vastoin direktiivin 2004/38 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”henkilö, johon tätä direktiiviä sovelletaan” piiriin.
- 42 Unionin tuomioistuimien on nimittäin korostanut sitä, että vastaanottavassa jäsenvaltiossa syntyneen muun jäsenvaltion kansalaisen, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, tilannetta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ei voida pelkästään tästä syystä rinnastaa puhtaasti jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen, mikä veisi kyseiseltä kansalaiselta mahdollisuuden vedota vastaanottavassa jäsenvaltiossa henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja oleskelua koskeviin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin (ks. vastaavasti tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 19 kohta).
- 43 Tästä seuraa, että Rendón Marínin tyttärellä on oikeus vedota SEUT 21 artiklan 1 kohtaan ja sen soveltamisesta annettuihin säännöksiin (ks. vastaavasti tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 26 kohta).
- 44 Näissä olosuhteissa SEUT 21 artiklan 1 kohdalla ja direktiivillä 2004/38 annetaan lähtökohtaisesti Rendón Marínin tyttärelle oleskeluoikeus Espanjassa.
- 45 Unionin tuomioistuimen mukaan tämä unionin kansalaisten oikeus oleskella muun jäsenvaltion kuin sen, jonka kansalaisia he ovat, alueella tunnustetaan kuitenkin, jollei EUT-sopimuksessa määräytyistä sekä sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu (tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 26 kohta), ja näitä rajoituksia ja ehtoja on sovellettava unionin oikeudessa asetettuja rajoja noudattaen ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden,

erityisesti suhteellisuusperiaatteen, mukaisesti (ks. vastaavasti mm. tuomio 17.9.2002, Baumbast ja R, C-413/99, EU:C:2002:493, 91 kohta ja tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 32 kohta).

- 46 Näiden ehtojen osalta on täsmennettävä, että unionin kansalaisilla on oikeus oleskella muun jäsenvaltion kuin sen, jonka kansalaisia he ovat, alueella yli kolmen kuukauden ajan, jos heillä on erityisesti direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutus turva vastaanottavassa jäsenvaltiossa.
- 47 Jollei Rendón Marínin tytär ole saanut direktiivin 2004/38 16 artiklan 1 kohdan nojalla pysyvää oleskeluoikeutta Espanjassa, missä tapauksessa hänen oleskeluoikeutensa ei riippuisi kyseisen direktiivin III luvussa säädetystä ja erityisesti mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetuista edellytyksistä, hänelle voidaan myöntää oleskeluoikeus ainoastaan siinä tapauksessa, että hän täyttää kyseisen 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetut edellytykset.
- 48 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on jo katsonut, että vaikka unionin kansalaisella on oltava riittävät varat, unionin oikeudessa ei kuitenkaan aseteta mitään vaatimuksia niiden alkuperän suhteen, joten nuo varat voivat tulla esimerkiksi kolmannen valtion kansalaiselta, joka on kyseisten alaikäisten kansalaisten vanhempi (ks. vastaavasti tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 30 kohta ja tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 27 kohta).
- 49 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Rendón Marínin lapsista pidetään huolta ja he käyvät koulua asianmukaisesti. Espanjan hallitus on lisäksi täsmentänyt istunnossa, että Rendón Marínilla on Espanjan lainsäädännön perusteella sairausvakuutus turva itseään ja lapsiaan varten. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin selvittää, onko Rendón Marínin tyttärellä itsellään tai hänen isänsä välityksellä direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetut riittävät varat ja kattava sairausvakuutus turva.
- 50 Siitä, voiko Rendón Marín, joka on kolmannen valtion kansalainen, unionin kansalaisen, jolla on oleskeluoikeus direktiivin 2004/38 nojalla, suoraan takenevassa polvessa olevana sukulaisena vedota johdettuun oleskeluoikeuteen, on todettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että unionin kansalaisesta, jolla on oleskeluoikeus, ”riippuvaisen” perheenjäsenen asema on seurausta tosiasiallisesta tilanteesta, jolle on ominaista se seikka, että oleskeluoikeuden haltija vastaa perheenjäsenen aineellisesta tukemisesta, joten kun kyseessä on – kuten käsiteltävässä asiassa – päinvastainen tilanne eli se, että oleskeluoikeuden haltija on riippuvainen kolmannen valtion kansalaisesta, viimeksi mainittu ei voi vedota direktiivissä 2004/38 tarkoitetun kyseisen oleskeluoikeuden saajasta ”riippuvaisen”, suoraan takenevassa polvessa olevan sukulaisen asemaan saadakseen oleskeluoikeuden vastaanottavassa jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 25 kohta).
- 51 Jos sellaista vanhempaa, joka on kolmannen valtion kansalainen ja joka on tosiasiallisesti alaikäisen unionin kansalaisen huoltaja, kielletäisiin oleskelemasta kyseisen kansalaisen kanssa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, tuon unionin kansalaisen oleskeluoikeus menettäisi kuitenkin täysin tehokkaan vaikutuksensa, koska se, että alaikäinen lapsi voi käyttää oleskeluoikeuttaan, edellyttää välttämättä sitä, että kyseisellä lapsella on oikeus sen henkilön läsnäoloon, joka on tosiasiallisesti lapsen huoltaja, ja näin ollen sitä, että tämän henkilön on voitava oleskella lapsen kanssa vastaanottavassa jäsenvaltiossa mainitun oleskelun ajan (ks. tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 45 kohta ja tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 28 kohta).
- 52 Kun SEUT 21 artiklalla ja direktiivillä 2004/38 myönnetään vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskeluoikeus toisen jäsenvaltion kansalaiselle, joka on alaikäinen lapsi ja joka täyttää kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetut edellytykset, näiden samojen määräysten ja säännösten nojalla vanhemmalla, joka on tosiasiallisesti mainitun kansalaisen huoltaja, on siten oikeus

oleskella hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa (tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 46 ja 47 kohta ja tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 29 kohta).

53 Tämän tuomion 47 kohdassa tarkoitettua tapausta lukuun ottamatta siinä tapauksessa – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, kuten saman tuomion 49 kohdassa on korostettu –, että Rendón Marínin tytär täyttää direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdassa vahvistetut edellytykset oleskeluoikeuden saamiseksi Espanjassa SEUT 21 artiklan ja kyseisen direktiivin perusteella, viimeksi mainittuja määräyksiä ja säännöksiä on tulkittava siten, että ne ovat lähtökohtaisesti esteenä sille, että Rendón Marínille kieltäydytään myöntämästä johdettua oleskeluoikeutta kyseisen jäsenvaltion alueella.

Rikosrekisterin vaikutus johdetun oleskeluoikeuden tunnustamiseen, kun otetaan huomioon direktiivin 2004/38 27 ja 28 artikla

54 Nyt on tutkittava, voidaanko Rendón Marínin mahdollista johdettua oleskeluoikeutta rajoittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä.

55 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeus oleskella unionissa ei ole ehdoton, vaan siihen voi liittyä perussopimuksessa määrättyjä ja sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädettyjä rajoituksia ja ehtoja (ks. mm. tuomio 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 On myös todettava, että direktiivin 2004/38 johdanto-osan 23 perustelukappaleen mukaan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä karkottaminen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden perusteella on toimenpide, joka voi aiheuttaa vakavaa haittaa henkilöille, jotka perussopimuksessa taattuja oikeuksia ja vapauksia käytettyään ovat aidosti kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon. Kuten direktiivin 2004/38 johdanto-osan 24 perustelukappaleesta ilmenee, juuri tämän vuoksi direktiivillä annetaan suojaa karkottamista vastaan sen mukaan, missä määrin asianomaiset henkilöt ovat kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon, eli siten, että mitä paremmin unionin kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä ovat kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon, sitä vahvempaa suojaa heidän olisi saatava karkottamista vastaan (tuomio 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, 24 ja 25 kohta).

57 Oleskeluoikeutta koskevat rajoitukset johtuvat pääasian osalta erityisesti direktiivin 2004/38 27 artiklan 1 kohdasta, joka on säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa unionin kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeutta heidän kansalaisuudestaan riippumatta erityisesti yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä (ks. vastaavasti tuomio 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, 22 kohta).

58 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yleistä järjestystä koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti, koska sillä poiketaan unionin kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeudesta, eivätkä jäsenvaltiot voi yksipuolisesti määritellä sen ulottuvuutta (ks. vastaavasti tuomio 4.12.1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, 18 kohta; tuomio 27.10.1977, Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, 33 kohta; tuomio 29.4.2004, Orfanopoulos ja Oliveri, C-482/01 ja C-493/01, EU:C:2004:262, 65 kohta; tuomio 27.4.2006, komissio v. Saksa, C-441/02, EU:C:2006:253, 34 kohta ja tuomio 7.6.2007, komissio v. Alankomaat, C-50/06, EU:C:2007:325, 42 kohta).

59 Kuten direktiivin 2004/38 27 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta ilmenee, toimenpiteiden, joilla rajoitetaan unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsenensä oleskeluoikeutta, kuten muun muassa yleiseen järjestykseen perustuvien toimenpiteiden, on – jotta ne voidaan katsoa oikeutetuiksi – oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia ja perustuttava yksinomaan asianomaisen henkilön omaan käyttäytymiseen.

- 60 On lisättävä, että kyseisen direktiivin 27 artiklan 2 kohdassa korostetaan sitä, että aiemmat rikostuomiot eivät yksin saa olla perusteena yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen perustuvien toimenpiteiden toteuttamiselle, että asianomaisen henkilön käyttäytymisen on muodostettava todellinen ja välitön uhka, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan tai asianomaisen jäsenvaltion perustavanlaatuihin etuihin, ja että perustelut, jotka eivät suoraan liity yksittäiseen tapaukseen tai jotka johtuvat yleisistä näkökohdista, eivät ole hyväksyttävissä (ks. vastaavasti tuomio 10.7.2008, Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, 23 ja 24 kohta ja tuomio 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, 48 kohta).
- 61 Tästä seuraa, että unionin oikeus on esteenä oleskeluoikeuden rajoittamiselle, joka perustuu yleisistä perusteisiin ja josta on päätetty siksi, että ehkäistäisiin muiden ulkomaalaisten rikollisuutta, erityisesti silloin, kun kyseisestä toimenpiteestä on päätetty automaattisesti rikostuomion perusteella ottamatta huomioon rikoksentehtäjän omaa käyttäytymistä ja hänestä yleiselle järjestykselle aiheutuvaa vaaraa (ks. vastaavasti tuomio 27.4.2006, komissio v. Saksa, C-441/02, EU:C:2006:253, 93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 62 Arvioitaessa sitä, onko karkottamistoimenpide oikeassa suhteessa tavoiteltuun hyväksyttävään päämäärään eli käsiteltävässä asiassa yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden suojaamiseen, on näin ollen otettava huomioon direktiivin 2004/38 28 artiklan 1 kohdassa vahvistetut arviointiperusteet eli se, kuinka kauan asianomainen henkilö on oleskellut vastaanottavan jäsenvaltion alueella, asianomaisen henkilön ikä, terveydentila, perhe- ja taloudellinen tilanne, se, kuinka hyvin asianomainen henkilö on kotoutunut vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan ja kulttuuriin, sekä se, missä määrin asianomaisella henkilöllä on yhteyksiä kotimaahansa. On tärkeää, että myös rikoksen vakavuus otetaan huomioon suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta.
- 63 On todettava, että pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä alkuperäisen oleskeluluvan saamisen edellytykseksi asetetaan automaattisesti ja ilman minkäänlaista poikkeamisen mahdollisuutta se, ettei asianomaisella henkilöllä ole rikosrekisteriä Espanjassa tai maissa, joissa hän on aiemmin oleskellut.
- 64 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että Rendón Marínin poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella 18.2.2010 tekemä tilapäistä oleskelulupaa koskeva hakemus on hylätty kyseisen lainsäädännön nojalla rikosrekisterin vuoksi. Haettu oleskelulupa on siten evätty automaattisesti ottamatta pääasian valittajan erityistä tilannetta huomioon eli arvioimatta hänen omaa käyttäytymistään ja mahdollista välitöntä vaaraa, joka asianomaisesta henkilöstä voisi aiheutua yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle.
- 65 Käsiteltävän asian kannalta merkityksellisten seikkojen arvioinnista on todettava, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Rendón Marín on tuomittu vuonna 2005 tehdystä rikoksesta. Kyseinen aiempi rikostuomio ei yksin saa olla perusteena oleskeluluvan epäämiselle. Asianomaisen henkilön käyttäytymisen on muodostettava todellinen, välitön ja riittävän vakava uhka, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan perustavanlaatuihin etuihin, ja unionin tuomioistuin on korostanut sitä, että välittömän uhan olemassaoloa koskevan ehdon on lähtökohtaisesti täyttyvä ajankohtana, jona kyseinen toimenpide toteutetaan (ks. mm. tuomio 27.10.1977, Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, 28 kohta); tilanne ei näytä olevan tällainen käsiteltävässä asiassa, koska vankeusrangaistuksen, johon Rendón Marín on tuomittu, täytäntöönpanoa on lykätty eikä näytä siltä, että se olisi pantu täytäntöön.
- 66 Kun kyse on lisäksi Rendón Marínin mahdollisesta karkottamisesta, on yhtäältä otettava huomioon ne perusoikeudet, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo, erityisesti oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, sellaisena kuin se on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artiklassa (ks. vastaavasti tuomio 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, 52 kohta), ja toisaalta noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Kyseistä perusoikeuskirjan

7 artiklaa on luettava yhdessä perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustetun, lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 23.12.2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 53 ja 54 kohta).

- 67 Kaiken edellä esitetyn perusteella SEUT 21 artiklaa ja direktiiviä 2004/38 on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on sellaisen unionin kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempi, joka on hänen huollettavanaan ja joka asuu hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on automaattisesti kieltäydyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että hänellä on rikosrekisteri.

SEUT 20 artikla

SEUT 20 artiklaan perustuvan johdetun oleskeluoikeuden olemassaolo

- 68 Siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen ehtojen täyttymistä tutkiessaan siihen, että kyseiset ehdot eivät täyty, ja joka tapauksessa siltä osin kuin kyse on Rendón Marínin pojasta, joka on alaikäinen lapsi, joka on aina asunut siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, on tutkittava, voiko Rendón Marínin johdettu oleskeluoikeus mahdollisesti perustua SEUT 20 artiklaan.
- 69 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 20 artiklassa annetaan kaikille henkilöille, joilla on unionin jäsenvaltion kansalaisuus, unionin kansalaisen asema, jonka tarkoituksena on olla jäsenvaltioiden kansalaisten perustavanlaatuinen asema (ks. tuomio 30.6.2016, *NA*, C-115/15, EU:C:2016:487, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 70 Unionin kansalaisuus antaa jokaiselle unionin kansalaiselle henkilökohtaisen perusoikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella perussopimuksissa ja niiden soveltamiseksi toteutetuissa toimenpiteissä asetetuilla rajoituksilla ja ehdoin (ks. vastaavasti tuomio 7.10.2010, *Lassal*, C-162/09, EU:C:2010:592, 29 kohta ja tuomio 16.10.2012, *Unkari v. Slovakia*, C-364/10, EU:C:2012:630, 43 kohta).
- 71 Kuten unionin tuomioistuin on katsonut 8.3.2011 antamansa tuomion *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124) 42 kohdassa, SEUT 20 artikla on esteenä kansallisille toimenpiteille, joiden vaikutuksesta unionin kansalaiset eivät tosiasiallisesti voi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä on heidän unionin kansalaisen asemansa perusteella.
- 72 Unionin kansalaisuutta koskevissa perussopimuksen määräyksissä ei sitä vastoin anneta mitään itsenäistä oikeutta kolmansien valtioiden kansalaisille (tuomio 8.11.2012, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 66 kohta ja tuomio 8.5.2013, *Ymeraga ym.*, C-87/12, EU:C:2013:291, 34 kohta).
- 73 Kuten tämän tuomion 36 kohdassa on muistutettu, unionin kansalaisuutta koskevilla perussopimuksen määräyksillä kolmansien valtioiden kansalaisille mahdollisesti myönnettyt oikeudet eivät nimittäin ole kyseisten kansalaisten omia oikeuksia vaan unionin kansalaisen oikeuksista johdettuja oikeuksia. Mainittujen johdettujen oikeuksien tavoite ja oikeutus perustuvat siihen toteamukseen, että niiden tunnustamisen epääminen voi loukata muun muassa unionin kansalaisen vapaata liikkuvuutta (tuomio 8.11.2012, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 67 ja 68 kohta ja tuomio 8.5.2013, *Ymeraga ym.*, C-87/12, EU:C:2013:291, 35 kohta).
- 74 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on jo todennut, että on olemassa hyvin erityislaatuisia tilanteita, joissa oleskeluoikeus on siitä huolimatta, ettei kolmansien valtioiden kansalaisten oleskeluoikeuteen liittyvää toissijaista oikeutta ole sovellettava eikä kyseinen unionin kansalainen ole käyttänyt liikkumisvapauttaan, kuitenkin myönnettävä kolmannen valtion kansalaiselle, joka on kyseisen unionin kansalaisen perheenjäsen, koska unionin kansalaisuuden tehokas vaikutus jätettäisiin ottamatta

huomioon, jos tällaisen oikeuden epäämisen seurauksena kyseinen unionin kansalainen tosiasiaa joutuisi lähtemään koko unionin alueelta eikä hän siis tosiasiaa voisi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka hänellä on kyseisen aseman perusteella (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, 43 ja 44 kohta; tuomio 15.11.2011, Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 66 ja 67 kohta; tuomio 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, 71 kohta; tuomio 8.5.2013, Ymeraga ym., C-87/12, EU:C:2013:291, 36 kohta ja tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 32 kohta).

- 75 Edellä mainituille tilanteille on ominaista se, että vaikka niitä säännellään säännöstoilla, jotka kuuluvat lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan, eli säännöstoilla kolmansien valtioiden kansalaisten maahantulo- ja oleskeluoikeudesta johdetun oikeuden sellaisten säännösten soveltamisalan ulkopuolella, joissa tietyin edellytyksin säädetään tällaisen oikeuden antamisesta, kyseisillä tilanteilla on kuitenkin erottamaton yhteys unionin kansalaisen liikkumis- ja oleskeluvapauteen, joka on esteenä sille, että kyseinen maahantulo- ja oleskeluoikeus evätään kolmansien valtioiden kansalaisilta siinä jäsenvaltiossa, jossa unionin kansalainen oleskelee, jottei liikkumis- ja oleskeluvapautta loukattaisi (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, 72 kohta ja tuomio 8.5.2013, Ymeraga ym., C-87/12, EU:C:2013:291, 37 kohta).
- 76 Käsiteltävässä asiassa Rendón Marínin lapsilla, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia eli toinen heistä on Espanjan kansalainen ja toinen Puolan kansalainen, on unionin kansalaisen asema (ks. vastaavasti tuomio 2.10.2003, Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, 21 kohta ja tuomio 19.10.2004, Zhu ja Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, 25 kohta).
- 77 Rendón Marínin lapsilla on siten unionin kansalaisina oikeus liikkua ja oleskella vapaasti unionin alueella, ja kaikki tämän oikeuden rajoitukset kuuluvat unionin oikeuden soveltamisalaan.
- 78 Jos – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – oleskeluoikeuden epääminen Rendón Marínilta, joka on kolmannen valtion kansalainen ja kyseisten lasten yksinhuoltaja, johtaisi siihen, että asianomainen henkilö joutuisi lähtemään unionin alueelta, mainitun oikeuden, erityisesti oleskeluoikeuden, rajoittamisesta voisi näin ollen seurata, että mainittujen lasten olisi pakko matkustaa Rendón Marínin mukana ja siis lähteä koko unionin alueelta. Sen, että heidän isällään on mahdollisesti velvollisuus lähteä unionin alueelta, seurauksena kyseiset lapset eivät siis tosiasiaa voisi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä kuitenkin on heidän unionin kansalaisen asemansa perusteella (ks. vastaavasti tuomio 15.11.2011, Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 67 kohta; tuomio 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, 71 kohta; tuomio 8.5.2013, Ymeraga ym., C-87/12, EU:C:2013:291, 36 kohta ja tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 32 kohta).
- 79 Useat jäsenvaltiot, jotka ovat esittäneet huomautuksia, ovat väittäneet, että Rendón Marín ja hänen lapsensa voisivat lähteä Puolaan, joka on jäsenvaltio, jonka kansalainen Rendón Marínin tytär on. Rendón Marín on puolestaan väittänyt istunnossa, että hänellä ei ole mitään yhteyttä hänen tyttärensä äidin, joka ei hänen mukaansa asu Puolassa, perheeseen ja että hän ja hänen lapsensa eivät osaa puolaa. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, voiko – kun kaikki pääasian olosuhteet otetaan huomioon – Rendón Marín vanhempana, joka on tosiasiallisesti lastensa yksinhuoltaja, mahdollisesti saada tosiasiallisesti johdetun oikeuden matkustaa lasten mukana Puolaan ja oleskella siellä heidän kanssaan, joten asianomaisen henkilön lapset eivät joudu sen seurauksena, että Espanjan viranomaiset kieltäytyvät myöntämästä hänelle oleskeluoikeutta, lähtemään koko unionin alueelta (ks. vastaavasti tuomio 10.10.2013, Alokpa ja Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, 34 ja 35 kohta).
- 80 Jollei tämän tuomion 78 ja 79 kohdassa mainituista tarkastuksista muuta johdu, unionin tuomioistuimen käytettävistä olevista tiedoista käy ilmi, että pääasiassa kyseessä oleva tilanne voi johtaa siihen, että Rendón Marínin lapset eivät tosiasiaa voi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä on unionin kansalaisen aseman perusteella, ja että kyseinen tilanne kuuluu näin ollen unionin oikeuden soveltamisalaan.

Mahdollisuus asettaa SEUT 20 artiklaan perustuvalla johdetulle oleskeluoikeudelle rajoituksia

- 81 On korostettava sitä, että SEUT 20 artiklalla ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden mahdollisuuteen vedota erityisesti yleisen järjestyksen ylläpitoon ja yleisen turvallisuuden turvaamiseen liittyvään poikkeukseen. Koska Rendón Marínin tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan, kyseisen tilanteen arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 7 artiklassa, ja kyseistä artiklaa on luettava – kuten tämän tuomion 66 kohdassa on muistutettu – yhdessä perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustetun, lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kanssa.
- 82 Kuten tämän tuomion 58 kohdassa on muistutettu, lisäksi käsitteitä ”yleinen järjestys” ja ”yleinen turvallisuus” on unionin kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeuteen kohdistuvan poikkeuksen perusteena tulkittava suppeasti, joten jäsenvaltiot eivät voi yksipuolisesti määrittellä niiden ulottuvuutta ilman unionin toimielinten valvontaa.
- 83 Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että käsite ”yleinen järjestys” edellyttää joka tapauksessa, että kyse on – paitsi yhteiskuntajärjestyksen häiriintymisestä, jota kaikki lain rikkominen merkitsee – yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavasta todellisesta, välittömästä ja riittävän vakavasta uhasta. Siltä osin kuin kyse on käsitteestä ”yleinen turvallisuus”, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että tämän käsitteen piiriin kuuluvat jäsenvaltion sisäinen turvallisuus ja sen ulkoinen turvallisuus ja että näin ollen valtion elinten tai sen julkisten peruspalvelujen toimintaan tai väestön eloonjäämiseen kohdistuva uhka, ulkosuhteiden tai kansojen rauhanomaisen rinnakkaiselon vakavan häiriintymisen vaara tai sotilaallisiin etuihin kohdistuva uhka voivat vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen (ks. vastaavasti tuomio 23.11.2010, Tsakouridis, C-145/09, EU:C:2010:708, 43 ja 44 kohta ja tuomio 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 65 ja 66 kohta).
- 84 Tässä asiayhteydessä on katsottava, että kun oleskeluoikeuden epääminen perustuu siihen, että on olemassa todellinen, välitön ja riittävän vakava yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuva uhka, kun otetaan huomioon kolmannen valtion kansalaisen, joka on unionin kansalaisuuden omaavien lasten yksinhuoltaja, tekemät rikokset, tällainen epääminen on unionin oikeuden mukaista.
- 85 Tätä päätelmää ei voida sitä vastoin tehdä automaattisesti pelkästään asianomaisen henkilön rikosrekisterin perusteella. Se voidaan mahdollisesti tehdä ainoastaan sellaisen konkreettisen arvioinnin perusteella, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tekee kaikista käsiteltävän asian tosiasiallisista ja merkityksellisistä seikoista suhteellisuusperiaatteen, lapsen edun ja perusoikeuksien, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo, valossa.
- 86 Kyseisessä arvioinnissa on siten otettava muun muassa huomioon asianomaisen henkilön oma käyttäytyminen, se, kuinka kauan asianomainen henkilö on oleskellut kyseisen jäsenvaltion alueella, ja kyseisen oleskelun laillisuus, tehdyn rikoksen luonne ja vakavuus, se, kuinka vaarallinen asianomainen henkilö on nykyisin yhteiskunnalle, kyseisten lasten ikä ja heidän terveydentilansa sekä heidän perhe- ja taloudellinen tilanteensa.
- 87 Tästä seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on unionin kansalaisuuden omaavien alaikäisten lasten vanhempi ja yksinhuoltaja, on automaattisesti kieltädyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että asianomaisella henkilöllä on rikosrekisteri, kun mainitusta kieltäytymisestä seuraa, että näiden lasten on lähdettävä unionin alueelta.

88 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava seuraavasti:

- SEUT 21 artiklaa ja direktiiviä 2004/38 on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on sellaisen unionin kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempi, joka on muun jäsenvaltion kuin vastaanottavan jäsenvaltion kansalainen, joka on hänen huollettavanaan ja joka asuu hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on automaattisesti kieltäytyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että hänellä on rikosrekisteri.
- SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kyseiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on unionin kansalaisuuden omaavien alaikäisten lasten vanhempi ja yksinhuoltaja, on automaattisesti kieltäytyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että hänellä on rikosrekisteri, kun kyseisestä kieltäytymisestä seuraa, että näiden lasten on lähdettävä unionin alueelta.

Oikeudenkäyntikulut

89 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 21 artiklaa ja Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2004/38/EY on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on sellaisen unionin kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempi, joka on muun jäsenvaltion kuin vastaanottavan jäsenvaltion kansalainen, joka on hänen huollettavanaan ja joka asuu hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, on automaattisesti kieltäytyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että hänellä on rikosrekisteri.

SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kyseiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kolmannen valtion kansalaiselle, joka on unionin kansalaisuuden omaavien alaikäisten lasten vanhempi ja yksinhuoltaja, on automaattisesti kieltäytyttävä myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että hänellä on rikosrekisteri, kun kyseisestä kieltäytymisestä seuraa, että näiden lasten on lähdettävä Euroopan unionin alueelta.

Allekirjoitukset